

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

Rózsater, Kardos-ház, 16. sz. alatt.

Az intéződé a lap szellemi részét illető minden közlemény, köziratok s levelek vissza nem adatk. Héremetlen levelek csak ismert kezek-től fogadtatnak el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve: Egész évre 10 frt. — Félévre 5 frt. — Negyedévre 2 frt 50 kr. — Egy hóra 1 frt.

HIRDETÉSI DÍJ: Ot-hasasos posteur egyszeri beiktatásáért 5 kr. — Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr. — Nyitási 4 hasasos posteurért 20 kr.

ADÓ-HIVATAL:

Kutasi Imre könyvnyomdája, Főpiacz, Sz. Nagy Károly-ház.

Ide küldendő a lap anyagi részét illető minden közlemény nyomat az előfizetési pénzek, a kiadás körüli panaszok és ahirdetmények.

Debreczen, nov. 3.

A hir, hogy Andrassy Gyula gróf foglalja el ismét a külügyminiszteri széket, folyvást fentartja magát, sőt különösen bécsi lapokban már egészen elhatározott tény alakjában jelenik meg. Mennyiben hitelesek ama lapok forrásai, honnan a hirt merítették, arra nézve alig szolgálhatna valaki kellő felvilágosítással. A „Pest Lloyd”, melynek pedig elég érintkezése van ama körökkel, honnan e hir valódiságára nézve némi értesítést szerezhetni, csak annyit tud tegnapi esti lapjában mondani, hogy az ő értesülése szerint két hét óta, vagyis ama nap óta, midőn ő felsége Andrassy grófot a budai várpalotában fogadta, még semmi változás sem történt.

Hogy a király ha már a megürült külügyminiszteri szék betöltéséről beszél a hajdani külügyminiszterrel, természetesen első sorban azt kínálja meg a tárcazával, ez az udvariasságnak és gyöngédségnek oly folyománya, hogy abból még mitsem lehet következtetni. Valamint az is nagyon természetes, hogy Andrassy gróf sokkal tapintatosabb, mintsem ez ajánlat elfogadásának kötelezettségét következtetné abból, főképp mikor ő maga valami nagy kedvet nem iger érez újra belépni a hivatalba. Igaz, hogy van az ajánlatnak oly alakja is, mely már előre kizár minden vonakodást. De hogy ily alakban történt-e már az ajánlat Andrassy grófnak, vagy történni fog-e, a felől senki sem adhat felvilágosítást.

Annyi valószínűnek látszik, hogy ő felsége elhatározása nem fog rögtön bekövetkezni. Ami pedig a bécsi lapoknak azon hírért illeti, hogy a magyar delegáció külügyi bizottsága Andrassy grófnak már a napokban bekövetkező bizonyos kinevezetése miatt halasztotta el ülését, ez egészen valótlan.

Ugy látszik, hogy a lapok, melyek Andrassy Gyula gróf külügyminiszteregét jelentették, inkább az általános óhajtatásnak, mint a már megtörtént tényeknek adtak kifejezést. A nemes grófrá nézve kétségkívül hízog, hogy a korona bizalmán kívül a közvélemény bizalma is őt keresi föl; de legkisebb óhajtatást sem táplál újra szerepelni ott, hol a monarchia javára célzó intézkedései oly gyakran részesül-

tek félremagyarázásban különösen a sajtó részéről.

Nevezetes és jellemző egyébként e tekintetben, hogy osztrák részről soha sem támadták meg Andrassyt oly hevesen, mint magyar részről, míg viszont Haymerle báró soha sem talált osztrák részről oly előzékeny támogatásra, mint a milyenre a magyarok részéről talált. S ámbár ma már kétségtelen, hogy Haymerle külügyminisztersége nem jelentett új korszakot az osztrák-magyar politikában s csak folytatása volt az az Andrassy gróf által kezdett és a berlini kongresszuson kifejezést öltött irányzatnak, azért mégsem emelt e politika ellen kifogást a magyar ellenzék, mihelyt az nem állt tovább Andrassy Gyula gróf nevével kapcsolatban.

Csaknem azt kell tehát hinnünk, hogy a magyar ellenzék nem annyira az Andrassy gróf által képviselt politika ellen, mint inkább Andrassy gróf személye ellen intézte támadásait. A magyar ember nem kellett neki a külügyek élén s rögtön bele nyugodott mindenbe, mihelyt helyét egy német váltotta fel.

Valjon megújul-e ez a sajtóság, dicsőségünk nem igen való jelenség, ha most Andrassy gróf ismét belép a külügyi hivatalba, nem tudjuk; de nagyon meg kellett volna változnia a magyar ellenzék szellemének, ha most másképp lenne, mint a hogy volt. A mi érdemes ellenzék hívtársainkra nézve mindig az volt a legtűrhetlenebb, ha a korona bizalma magyar emberek kezébe adta a hatalmat. A helyett hogy honfűtársaink egész összege támogatta volna az ily férfit nehézállásban, az ellenzék minden erejéből csak annak megbuktatására törekedett, egy kézzel dolgozván a hagyományos osztrák bürokráciával, mely régi előítéleteit még most sem felejtette el s magának szeretné kizárólagos privilegiumul tulajdonítani a közös monarchia kormányzását.

A magyar ellenzék szégyelhetné, hogy ilyen emberekkel dolgozik egy kézzel.

A pótválasztások.

Karazagon a pótválasztás e hó 9-én lesz. A függetlenségi part jelöltje Sárközy Aurél.

A jolsvai kerületben a pótválasztás nov. 3-án ejtetik meg. Jelöltek Hámos László szabadalvűpárti és góm. Szontagh Pál egyesült ellenzék.

Sepsi-Szent-Györgyön a pótválasztás nov. 12-én fog megtartatni.

Báró Vay Miklós beszéde.

— A zsinat megnyitási ünnepén. —

Főtiszteletű és méltóságos országos zsinat!

Mindenekelőtt méltóztassanak kegyesen megengedni, egyetemes református anyaszent-egyházunk mélyen tisztelt képviselői, hogy ily teljes számmal lett nagyszámú megjelenésök, mint valóságunk iránti buzgóságok záloga felletti őszinte örömmel nyilvánítsa mellett szívem egész melegevel lehessen üdvözölhetni szerencsém! De bocsássanak meg egyszerűságra, ha mindjárt kezdetben kívánok kevés szavakat kölcsönözni legmélyebb hálám azon érzetnek, mielyel lebetetlen, hogy el ne teljék keblem a napjaink felett örökös isteni gondviselés iránt, mely gyenge, de hogy hitfeleimnek szentelt egy év híján 60 évekre terjedő lafolyta után hódolhassak még azon legújabb zsinati szabályoknak, melyek értelmében mint hivatalomra nézve legidősebb egyházkerületi főgondnok is kötelezettem annak előki székét elfoglalni, nem tehetem ezt azonban gyengeségem érzetében anélkül, hogy most már ne esedezzem a mélyen tisztelt gyülekezet előtt, miszerint legyenek annak nagyérdemű tagjai kímélettel és elnézéssel agg korommal járó testi és lelki fogyatkozásaim iránt, jóindulattal pótolván ily módon azokat hozzám a régi barátság köteleivel fűzött püspök elnökségem ezenel színt-ugy tiszteltetle kikeri segélye s támogatása mellett.

Főtiszteletű s méltóságos zsinat!

Ugy vagyok meggyőződve, hogy hibát követnék el, ha mindjárt első sorban nem koronás apostoli királyunk és védurunk azon legkegyelmesebb engedélyéről tennek említést, melynek köszönhetjük az öröndetes napra lett felvirradásunkat! Nem kerülhetvén ki figyelmünket az a körülmény sem, mely szerint belügyeink ez utoni rendezhetését annyira egészen s minden megszorítás nélkül kívánta saját maguok akarataira bízni, hogy ez által az 1790—91. törvény által részre biztosított királyi biztos — homo regius — kinevezésétől is elállott, újabb csalhatlan jelül világszerte ismert és magasztalt alkotmányos örületének s irántuk táplált hálás elismerést érdemlő nagybecsű kegyelmének, sőt megtisztelő bizalmának!

Mondjunk tehát mindezekért szívünk méltól áldást felséges személyére, összes dicsó családjára — urakodó hazára!

Méltóságos és főtiszteletű zsinat!

A magyar református egyház életében kétségkívül mindig egyik legfontosabb mozzanat volt s marad maig is, ha ennek képviselői zsinatra gyűlének össze. Nem mindig van erre alkalom s igen ritkán kerül fel a dolog természetéből kifolyólag azon parancsoló szükségesség, mely a zsinat tartását előadhatatlanná

teszi. Mai ünnepélyes nap s az 1792. szept. 12-ke közt nagy idő foly le. Ekkor nyílt meg protest. egyházunknak a multban utolsó zsinata; Kedvezőtlen kilátások között vette az kezdetét és nem is kedvező eredménnyel végződött.

Megalkotta ugyan kánonait, melyeknek a kitűzött feladat szerint az egyházi és iskolai igazgatás s a házassági perek megítélése dolgában az egyházi és világi rendek közmegegyezésével s a királyi felség megerősítésével mellett bizonyos normatívumul kellett volna szolgálni; de azok meg nem erősítették, maga a zsinat is ugyanazon év okt. 15-én befejezte működését, a mi későbbben abból az életbe ment által, azt maga az élet, gyakorlat szentesítették.

De m-rt ily kedvezőtlen emlékek fűződnek ezen zsinathoz, arra intsen ez bennünket, hogy folytonosan csak a muira tekintve sohajtozzunk egy szerbb és boldogabb jövő után! Nem, sőt utamatóul kell ennek szolgálni arra, hogy megérve a kor intő szavát, mely s fokozatos tevékenységét követeli a haladbatás szükséges feltételül, protestáns elveinkhez hiven mi is mint dicsó emlékü hibeink a haladás a reform utjáró lépünk! Bizonyára félre-értené a prote. áus egyházunk magasztos hivatását, a ki azt állítaná, hogy hittársadalmunknak akár a tan, akár az alkotmányos szervezet, akár nevelés és oktatás terén, valamikor megállapodnia lehet.

Történelem arra tanít bennünket, hogy azon ósök, kik a református egyház magasztos elveit magokévé tették s ez elvek védelméért oly szoroson egybefüggőnek hitték a közszabadság védelmével, hogy amaz által emezt is folytonosan védelmezték s nálunk a magyar hazában tagadhatatlanul mindig összefüggött protestáns vallás elveinek, a leikiismeret szabadságának, az egyház alkotmányának védelmével. A közszabadság védelme és megfordítva. Mondhatjuk, hogy dicsó őseink a kard élén vívtak ki egyházunk létjogát! Mi, hálá ez égnek, a béke áldásait élvező késő unokák, ennek ólén nyugodtan és higgadtan tanácskozhatunk azon teendők felett, melyek ma reánk várokoznak, és épen erre hiv fel bennünket ez ünnepélyes alkalom, midőn egyházunknak alkotmányozó és törvényt hozó zsinatát megnyitjuk.

Amde, melyek ennek teendői? Az a kérdés az, mely ma mindenek előtt megoldandó általunk.

Az egyház tana, az egyház szervezete nevelés- és oktatásügye: ezek azon kérdések, melyeknek megoldásával foglalkoztak azon zsinatok, melyek koronkint összejöttek; néha külön választva azokat, néha együttesen.

Ma is ezen kérdések a megoldandók. Ha ugyanis ezen 3 kérdés benső természetét vizsgáljuk, azonnal szemünkbe ötlök, hogy ezek egy szerves egészet képeznek, s protestáns éltűnknek alapjai.

A mi az egyház tanát illeti; a protestantizmus alakulásának első korszakában, midőn a tan alapján való szervezkedés volt mindkét protestáns felekezetnek elutasíthatatlan kötelessége, kétségtelen, hogy mint az egyház hitéletének biztos alapja, mint azon szilárd szikla, melyen az egyház felépülhetett ugy,

mint midő ő volt 16 éves korában; valóságos ellentéte a fiatal Watson Lucy angol k.a.-nak, a ki szemüveget visel és telve van tudománytal; komoly, haligat teremtés, a ki nem tartja érdemesnek közönséges dolgokról beszélni.

A néző sjaóalni tudja e fiatal hölgyet, a ki áldozata egy gyarlandó betegségnak. — Pailleron vigjátéka e betegség, mint társadalmi félszesség ellen is van irányozva, s mindenesetre hathatós gyógyszer nyujt a bianstrumopoknak.

Az érdekes csoportozatban látjuk Raymond alprefetet és nejét, egy csintalan, kedves és szellemes menyecskét.

Raymond korántsem tudákos ember, sőt nagyon is fel tudja fogni azt, milyen borzasztó, unalmas helyzet vár reá itt e körben, hol egy hétig szándékozik maradni. — Czélja, hogy főnékké neveztesse ki, s ezt csak ugy véli elérhetni, hogy ha szeretetreméltóvá teheti magát Cerán grófnó salonjában; tehát játszania kell feleségestől együtt a tudós szerepet. A menyecske nem nagy hajlanságot érez erre az unalmas komédiázásra, de mint-hogy szeretne főnékné lenni, ráadja magát. A férj tehát betanítja nejét: „Czitáld Puffendorft és Machiavellit, mintha rokonaid volnának; beszélj a tridenti zsinatról, mintha te elnököltil volna azon. Azt akarom, hogy vi-seleted és az általam betanított néhány latin szó folytán egy hét leforgása alatt ezt mond-ják felőled: „Ej, ej, es a kis Raymondé

A „Debreczeni Ellenőr“ tárcaja.

A hol unatkoznak.

(Vigjáték 3 felv. írta Pailleron E. fordította Huszár Imre. Szinre kerül a debreczeni színházban nov. 5.)

A „Divorcon“-nak (Váljunk el) riválisa van; még pedig erős, ügyes ellenfél. Ugy forogtatja mélyeséges ironia és borotváját, hogy a tudományosság álarcot viselő, komolykodó komédiás sereg összes tekintélye ezü a kifent borotva élen tánczolva balancerozik bele a nevetségesség kárhozatába.

A hol unatkoznak? ... Valóban nagy önbizalom kellett hozzá, hogy Pailleron ily czimet adjon darapjának; nagyon jól kellett tudnia, hogy darabjára nézve mindenki megfordítja e tételt, mondván: „Ahol senki sem unatkozik.“

Pailleron vigjátékának meséje, sőt néhány ötlete sem egészen új; hanem azért az az a bizarr jellemmel, melyben szerző alak-jait öltözteté; azzal a ragyogó szellemmel, mely darabját átlenül határozottan kikerülte a plagiium, akár az utánzás vádjait.

Nem, a tudáskodás gyilkos unalmassága még nem volt eddig így kifigurazva. A komolykodó esztetika hegyes, éles borekésével talán sok hibás vonást fedezhet el a vigjátékban tekintettel ama rideg, unal-

mas sajtólyokra, melyek a fenszárnyaló szellemet a századokra megteremtett szigorú cordonok közé szorítják, de az esztetikus kedélyéhez is egyenes utat talál az igazságot magában röjtő egészséges, mulattató e em, s a száraz dramaturgiai szabályokra való utalás helyein jóízű kacajra fakad és tapsol tenyérének egész erejével és mulat szive mélyéből!

A mi igaz az az is! Pailleron pedig csupa igazságot mond el; nem ugyan a hideg bölcsészet merev okoskodásával deductiv vagy inductiv modorban, sem a classicus költészet magasztos prismáján keresztül mutat a fénylő igazságra; hanem odatalálja a nézőnek pompás izes adagekban, leöntve pikkans ingerlő sauce-val, adván hozzá könned porhanýós piszkot, s lángra gyujtó, hevítő, pezsgő champagneit.

Es ez jellemzi a darabot.

Pailleron a tudáskodást teszi nevetségessé; azt a farszton unalmas valamit, melyet napjainkban olyan sportszertzen üznek tanteremben, szalonokban, ebédlokhben az emberek, kik a tudáskosság elendrian mezében a tudományt hitvány eszköznek tekintik arra, — hogy magoknak hivatalokat szerezzenek. A kik tulajdonképen vajmi keveset tudnak, de bölcs tapibttal kiválasztják ama kört, mely a tudáskosság betegségnben nyavalykoda náloknál még sokkal kevesebbre képes.

Ilyen társaság van előttük a színpadon. Egy társaság ahol unatkoznak, de a hol az

unalom gradus ad parnassum, mert tudni, kell, hogy e társaság roppant befolyással bír a hivatalnok látogatásnál, s így mint a ravasz Raymond megjegyzi. Az emberek vagy tudnak unatkozni, vagy nem; ha tudnak: akkor sokra viszik, ha nem tudnak: akkor elvesznek. Tehát unatkozni kell!

Borzasztó egy társaskör és borzasztó társaság!

A cselekmény Cerán grófnó salonjában kezdődik; itt gyűleek össze az unalmas emberek unatkozni. Cerán grófnó a ház asszonya, ki maga is valóságos bianstrupt, pompás mügonddal gyűjti maga köré az izetlen tudáskodás embereit és azon hölgyeket, kik epedezve sohajtoznak a tudományok, de még inkább a tudományos doktorok után.

E csodabogarak közt akad két egyén, a kik a természetességet képviselik, megmaradván e borzasztó áramlattal szemben őszinte lényeknek, a kik bevallják, h egy unatkoznak. Ezek: Reville hercegnő és egy fiatal pajzán, szeretetreméltó leányka: Susanne. Reville hercegnő egy tiszteletreméltó matrona, a ki épen józan természetességgel emelkedik föl az álarczoskodó sokaságon; és Susanne az előbbi kedvence, a ki megszökik Belac ur felolvasásáról, egy sereg férfitársaságában Sz. Germainbe utazik, hogy nyakába borulhasson Rogernek, a grófnó tudós fiának, a ki most tört vissza keleti utazásából.

Susanne törvénytelen gyermek, de a hercegnő kiválóan szereti, mert ép olyan,

szólván ez képezte a régebbi zsinatok kizárólagos feladatát.

Ha már azon korszakokban, melyekben a tan alapján való alakulás volt prot. egyházi feladata, a tan megállapítása tüzetelt ki főcélul a körül forgott a többi megvitandó kérdések sorozata, — ha mondom, ezen megalkulás periódusban, maga a tan vette igénybe legjobbjaink összes munkásságát: azon épen nincs mit csodálkoznunk. De nekünk, kik biztos alapon állunk, kiket sem a hatalom önkénye, sem más felekezetek féltékenysége, nem kényszerít többé arra, hogy hitvallásunkat még újra formulázzuk, a tan illető kérdések taglalásába annyival kevésbé bocsátkozunk, mivel a mi korunknak mozgó eszméjét a hitelveket illető vitás kérdések megoldása egyáltalában nem képezi.

Nem azt mondom ezzel, hogy a mai korszak közönség az iránt, miért elődeink buzogtak, szenvedtek; hanem jelezni akartam, hogy a változott viszonyok és felfogás miatt ez nem annyira a tanácskozó testületek foruma, mint inkább magával a tannal a tudomány elvei alapján foglalkozók elé tartozik. Minden századok óta fennálló egyház, az ósok hitvallását oly öröklött alapnak tekinti, melyhez igen óvatosan nyúl; mert az aképen felmerülhet a viták, a mint azt épen a zsinatok története mutatja. Nem az e yertérés tudatát fejleszték ki, mint inkább okot szolgáltatott arra, hogy a szakadás előkészítették az egyház kebelében. Ma már a prot. egyházak többé nem alakulási, mint inkább előhaladási stádiumában vagyunk. Az egyházi szövegek is többé nem annyira a más nézeteken levők elleni küzdelem, mint a mi volt a reformátusok korszakában, hanem a hűveknek lelki megnyugvást, vigaszt osztó tartozik lenni.

Nem azt teszi ez, hogy a protestáns egyház a szabad vizsgálódás szellemével szakított, hanem azt, hogy egyelőre a tan illető kérdések vitatását, a hitelveket illető felfogás átalakítását a tudomány azon férfira bizza, kik ezen kérdések tanulmányozására illetékesek.

Epen ezért az alkotmányozó zsinat ezen kérdéssel nem lesz hivatva foglalkozni.

A mi azon másik fontos kérdést illeti, melylyel zsinataink koronként foglalkoztak, az az egyház alkotmányára, az egyház szervezésére vonatkozik.

A tan után kétségtelenül ez a legfontosabb. Protestáns egyházunk őseink által az idő folyamában oly alkotmányt nyert, miként annak közigazgatása, a lelkesítő és világi rendek közt osztott meg. A világi rendek képezték az egyház védő elemét. Védtek a hatalom ellen, ha kellett fegyverrel, és megóvták a netaláni hierarchikus törekvések tulkapási ellen; gyámoltották vagyoni áldozatokkal, egy szóval tettel oda hatottak, hogy ezen egyház erőssé, s ez által hazánkban a nemzet védbástyájává legyen.

A szervezet kérdése tehát az, melyre ezuttal mindenekelőtt kötelességemnek ismerem felkérni a m. és f. zsinat figyelmét, a mennyiben ezen téren sok lesz a megbeszélendő, sok az elintézni való, ha azt nem akarjuk, hogy a szervezet hiányossága káros visszahatással legyen egyházunk jövő fejlődése folyamára.

Elismerem, hogy alkotmányozó és törvényhozó zsinatunk magasabb álláspontot foglalhatott volna el, és biztosabb alpra építhetett volna, ha az állami törvényhozás, a mint azt óhajtottuk is, ugy az egyház és államhatalom, miként a vallás felekezetek közti viszonyt törvény által kellőleg körvonalozta volna, mivel így, sem más felekezetekkel, sem az alkotmányos kormányzattal, szemben, nem sodortatnánk azon helyzetbe, hogy vagy mi kövessünk el a törvénytől eltérő szabálytalanságokat, vagy azok tulkapásaitól szenvedjünk méltatlanságokat! — Hazánk alkotmányosan kormányoztatik, és mégis az egyház és kormány, miként a felekezetek közt a surlódások napirenden vannak! S ezen surlódások mind azon egy okra vezethetők vissza, hogy a jogegyenlőség és viszonyosság csak a törvény betűiben él! — A nélkül, hogy részletekre eresszkedném, csak jelzem, mikép folyvást vitás

kérdések merülnek fel az egyházi funkciók terén, milyen a keresztelés, temetés, vegyes házasságok közti viszony, lelkészek, illetőleg egyházak áldozási patronátusi ügyei, illetőleg a párbér követelések s több effélék.

Mikor fognak méltányos és jogos megoldást nyerni, nem tudjuk, azért nem is fűgesszük fel ettől további teendőinket, nekünk szükségünk van rá, hogy egy olyatén egyházi alkotmányt léptessünk minci előbb életbe, mely egyházunk közigazgatását szilárdabb alpra fektesse s az egyházi törvénykezést mai viszonyainknak megfelelőleg átalakítsa! Igen nagy szükségünk van arra, hogy a mai kor követelményeinek megfelelő teljes egyházalkotmány mielőbb életbeléptetésére megtegyünk minden lehető s kiterjeszkedjünk egyszerű mind egy halasztatlan követelményre, mely sok bajnak veheti eljött, mindjárt a legközelebbi jövőben.

Méltóztatnak tudni, hogy reformált egyházunk, hazánk némely részeiben, az elpusztulással határos állapotban levő egyházközösségeket mutat fel; ott a hívek szegénysége romboló hatással van egyházközösségeinkre! Az egyház fenntartói magok is szegények lévén, tőlük méltányosan nem kívánható az, hogy lelkészeik, tanítóik nyomorán segítsenek bármiként hangzatosak is azon különben megdönthetetlen igazságot, hogy „a protestáns egyház csak híveinek áldozatkészségéből állhat fenn.“ Ezen áldozatkészséget azonban csak oly intézkedések tarthatják életben melyek az erők tömörülését veszik célba, ha a boldogabb viszonyok közt élők gyámoltják szegényebb testvéreiket, ha a szerencsésebb vi zonyok közt levő egyházak feleslege azoknak jut, melyek a jelenben is az elpusztulás ellen küzdenek.

Ily intézkedésül ajánlkozik az egyházunk egyeteme által újból célba vett, több mint husz évvel ezelőtt indítványozott, de akkor megbuktatott domesztikának felállítására. Ez sürgős elintézést igényel, mivel nem maradhatunk tovább azon állapotban, melyben vagyunk, ha csak azt nem akarjuk, hogy széthulljon egyházunk mint oldott kéve s nem néhezük telenül pusztuló és elerőtlenedő egyházközösségeinket, nyomorral küzdő lelkészeinket, tanítóinkat. Ne habozzunk tehát tovább s határozzunk érdemlegesen, ha lehet véglegesen a dolgokban. Utolsó konventünknek is ez kérése hozzánk.

Áttérek immár a fontos kérdések harmadikára, melylyel a jelen zsinatnak foglalkoznia kell s ez a közoktatási, az iskola-ügy. Fontos nemcsak azon protestáns nézet szempontjából, hogy egyházunk, mint külső ősen tanító egyház, az iskola segédkezését nem nélkülözheti, sőt az iskola annyira saját létalapjának tekinti, hogy a reformált egyház meg kellőleg fontosnak hivatást teljesíteni, ha kezét az iskoláról levonná, hanem fontos mindenekelőtt azon körülményét fogva, miszerint épen napjainkban a közoktatás terén a legsürgösebb teendők várnak érdemleges megoldásra.

Mit tett a multban a protestáns egyház a közoktatás érdekében, arra hazánk történelme hivatott felelni! Őseink, kik a reformáció tanait elfogadták, mindenütt iskolákat igyekeztek állítani, jól tudván, hogy szent vallásunk tanai újabb és újabb életerőt csakis az iskolákból szivhatnak magokhoz. — Nem szabad szem elől téveszteni a református egyház oszlopfőirőinek ezen irányzatát. A rég lezajlott multak emléke int bennünket arra, hogy iskola alapító és fenntartó őseink nyomdokaiba lépve, tanintézeteket épen ugy igyekeztünk virágoztatni, mint ok arra törekedtek. De másrészt oly akur kérdések megoldása is vár rájuk, melyeket előadni nem lehet, melyekkel a helyes egyházpolitikának okvetlen számolnia kell.

Ezen zsinatnak egyik igen fontos teendője leend: megalkotni a köznevelés és közalkotás általános szervezetének szabályzatát a magyar reformált egyházban.

Református egyházunk a multban az oktatás minden ágát felkarolá, ma már nagy kérdés, megtarthatjuk e tovább is ezen irányt, vagy számot vetve anyagi erőnkkel, s azon

reformokkal, melyeket a néptanítás a köznevelés s a felsőbb oktatás körében minden irányban meg kell indítanunk, — szemügyre véve mindazon követelményeket, melyeket a meghozott és meghozandó orsz. törvények elűnk szabnak, ne cseréljük-e fel az extenzív irányzatot e téren is a tömörülés intenzív s inkább célra vezető irányzatával?

En nem fárasszom tovább a főt és mteg. zsinatot, a meg vagyok győződve, hogy mindezen s ezekhez hasonló kérdések tanácskozásaink folyamán a legcélszerűbben fognak elintéztetni, s ki fog tűnni ez alkalommal is a prot. egyház áldozatkészsége. E felől biztosít a mult bennünket, de engedjek meg, hogy kedvező jelül vegyem, azt is, hogy zsinatunk a reformáció évi fordulat napján, s épen azon városban tartatjuk, melyben 1567-ben az akkori időhöz alkalmazott új konfesszió megszületett.

Arról szólanom, mikor s kik által indítványoztatott jelen zsinatunk tartása, — mi minden történt 4 év leforgása alatt ez ügyre nézve, míg végre célhoz jutottunk. — miként készítették el egyházkerületünkkel folytonos érintkezés mellett, számos „ad hoc“ konventeink, zsinati tanácskozásaink megkönynyítése tekintetéből a kezeink közt levő anyagot, meg anyi jeleseink buzgó fáradozásainak gyümölcsét, — mindezekről szólanom — mondom — feleslegesnek tartom. Használjuk fel tehát ezeket kellő időben és helyen.

Ha őseinket is a haladás szelleme vezérelte, merítsünk mi is erőt ezen szellemből, mely szent örökségként maradt ráánk, s irjuk törekvéseink zászlajára jelszót: „excelsior!“

Es ezzel berokszolhatom bezzédemet, ha szívem sugallatát követve egy kegyeletes kötelesség teljesítésére nem érzem magamat felhivatva!

Ki foglalkozott éveken keresztül többet zsinati ügyeinkkel, mint ha életben maradt volna annak egyik legkitűnőbb tagja, a nagy tudós, tiszta lelkű és rendíthetetlen hitű protestáns Rév és s I m r e, felejtethetetlen emlékeztető hittevérvünk; méltó tehát, hogy felemlítessék azok által is halhatatlan neve, kikért e téren annyit dolgoztok, annyit fáradoztok!

Egyházunk egy másik tevékeny s immár jelen zsinatunknak is megválasztva volt tagja, a jeles Molnár A l a d á r szintegy kegytelen volt megvalni fiatal életétől, mielőtt nagyrészt hitfeleink szentelt pályáját befelvezhette, fáradozásainak gyümölcsét arathatta volna! Mondjunk ennek is áldást emlékre.

Végül, legyen szabad mindnyájunk nevében szíves köszönetet mondanom a bennünket magyar vendégszeretettel vélelőse fogadott szabad királyi Debreczen város nagyerdemű polgárainak, irányukban tanusított jó akaratu figyelméért! — Köszönet a nemes város és helybeli reformált egyház tisztelt előjáróinak is irántuk anyai előzékenységgel viseltetett, a legkisebb részletekre is kiterjedő sokszoros figyelmökért.

Mielőtt még tanácskozásainkat megkezdénénk, legyen szabad azok küszöbén, a jobban s rozban velünk osztotni szokott, jelenleg is erről tanuskodó magyarhonai ágostai egyetemes egyház kedves testvéreink küldöttenek közöttünk lett megjelenését hozni a méltóságos és főtisztelt zsinat tudomására!

Az országos honvédegyülés.

Budapest november 2.

Általános, élénk érdeket ödés s meglehetősen nagy látma közt folyt le tegnap az orsz. honvédegyülés, mely valahára a honvédelemháznak annyiszor meghurczolt ügye fölött döntött. A különböző egyesületek képviselői már tegnapelőtt délután előleges értekezletre jöttek össze az „Európa“ nagyertermében s kimondták, hogy a menedékház átadandó a kormányoknak.

A gyűlés tegnap délelőtt 10 órakor tartott meg az „Európa“-ban. Krivácsy József üdvözölte a szép számban megjelent tagokat, de miután maga személyes kérdésben érdekelve van, annak elintézéséig Németh Albert a tegnapi értekezlet elnöke foglalta el az el-

nöki széket, korjegyzőül Bajusz Józsefet választották meg.

Az elnök a tegnapi értekezlet megállapodásához képest bemutat egy határozati javaslatot, mely így hangzik: „Az országos honvédegyülés helyesli a központi választmány által követt eljárást s a jegyzőknek a felhozott indokok alapján történt felfüggesztését tudomásul veszi; továbbá mindazt, a mi az előfordult személyes ügyben az alapszabályok ellenébe megrtörtént, határozatilag ezennel komolyan rosszalja. A becsületsértő oldalát pedig tekintve, minden iromány és jegyzőkönvek a fenálló szabályok szerint a becsületbeli bírósághoz áttétetnek.“

E határozati javaslatot hosszas zaj után négy tag kivételével a közgyűlés elfogadta, mire Krivácsy újból elfoglalta elnöki széket és olvasta a honvédegyület igazgató képviselőinek névsorát.

Ez után következett a gyűlés legfontosabb része: a honvédelem ügye. Németh Albert bemutatja a Csatári Grosz által benyújtott következő indítványt:

„Tekintve, hogy a számos évi tapasztalás tanúsága szerint a honvédelemhá fenntartásának kegyadamányok által épen nem vagy csak igen szűk korlátok köztét eszközölhető; tekintve, hogy a menház jelenlegi pénzügyi viszonyai olyanok, melyek a haza szolgálatában elnyomordott vagy elagott honvédek érdekében sürgős és hatályos intézkedést követelnek; tekintve, hogy minden magyar alkotmányos kormány különben is hivatva van a honvédelemhá ügyét felkarolni; tekintve végre, hogy a jelenlegi kormány legjobb szándéka, az előmenyek után minden készségen felelül, határozatik:

hogy az eddig magánaton fenntartott menház az országgyűlésnek e tárgyban hozott határozata értelmében a kormány kezelése alá bocsáttassék. A közgyűlés saját kebeléből 3 tagu küldöttséget választ, a mely a magyar kormány elnökéhez az országos honvédegyülés ebbeli óhaját elterjeszse és a központi választmány közbejöttével az átadási módokat megállapítsa; végre kimondja az országos honvédegyülés, hogy a honvédelemhá ápoljai és bármely rendű alkalmazottjai mindaddig, miglen az 1848/49. években szolgált honvédek életben lesznek, ezek közt fognak vétetni.“

Ez indítványt a nagy többség elfogadta hajlandó; a kik felszóltak Bajusz, Gau, Óváry, mindnyájan helyeselték az átadást, de Lukácsy Miklós az aradi egylet nevében határozati javaslatot terjesztett be, mely szerint 6 hónapig még fenntartó lenne a mostani helyzet, s ha 6 hónap után sem lesz a menház fontartására kellő anyagi erő, hivassék össze ismét az országos gyűlés, s az határozza az átadás kérdése felett. Hosszas vita támadt ismét, végre szavazásra került a dolog s Csatári-Grosz indítványa nagy többséggel elfogadott. Az öt tagu bizottság tagjai: Ivánka Imre, Donahy Ferencz, Csatári-Grosz Lajos, Krivácsy József és Gaál Endre.

Kövekezett a napirend utolsó tárgya: a választások. Ezt megelőzőleg a közgyűlés közönetet mondott a mérnök egyletnek azon értesítésért, hogy a tömösi átjártnál a honvédelemiek föllítottak.

A megejtett választás eredménye ez: Elnök: Krivácsy József; alelnökök: Schneider Antal és Kókényesy Szaniszló; főjegyző: Iby Henrik; aljegző: Morzányi Sándor. Választmányi tagok: Burin János, Bodola Lajos, Belláh Imre, Baranyai Péter, Bogdanovits István, Csernovits Péter, Dobos József, Fenyvesy Károly, Gaál Ernő, Hauser Alajos, Ivánka Imre, Knapp Alajos, Kovács Lázó, Kszitinkovics Ede, Kleeberg Károly, Kleeberg Orszvald, Kosztály József, Kozma Zombor, Léway Henrik, Mikovényi Jenő, Naményi Antal, Németh Albert, Osztyky Antal, Pyber Károly, Somogyi Pál, Saghy Antal, Scholz Károly, Schindler János, Virbitzky Longin, Varga András. Póttagok: Bernátsky Antal, Eusel Kálmán, Fülöp Lajos, Girokuthy Ferencz, Kausser István, Nyikos Zsigmond, Pilich Ferencz, Rimonczy Károly, Szél György, és Spur János.

A választás eredményének kihirdetésével az ülés délután 1 órakor véget ért.

asszony, miniszter feleségének való.“ Mert itt, ha azt mondják egy asszonyról, hogy miniszter feleségének való: a férj nagyon közel van ahoz, hogy azzá legyen.

R a y m o n d n é asszony okos fejcséke csakhamar beveszi a tant, s alig beszél pár szót a ház asszonyával, ez gratulál Raymond urnak, hogy egy fenkölt szellemű tudóst választott.

Csakugyan czitálja Puffendorf és Machiavellit, sőt Toqueville és Schoppenhauert is.

Érdekes alakja a társaságnak Belac tudós tanár, a tudós asszonyok bálványa, a ki a szerelemről értekezik, s vitatja, hogy a szerelemben az ösztön nem szerepel. A magaslatos idealismus szárnyain aether-tisztaságban röpköd, ez állítása igazolásul idézi Heloys és Laurát, mire Reville herczegnő közbe vág — „Óhó tanár, én ugy tudom, hogy Laurának 11 gyermeke volt!“

Belac ur azzal fejezi be beszédét, hogy ez az egyetlen helyes irány, melyben az ifjúságot nevelni kell, most egyedül ő ezen álláspont mestere, ajánlja a jelenlevő kormányférfiak, hogy az üresedésbe jövő igazgatói állásra irányt követő egyént nevezzen ki.

A tudós asszonyságok el vannak ragadtatva, s négyen sietnek őt vízzel megkínálni, mikor előadását befejezi. Csak Reville herczegnő mondja rá e sokat jelentő kritikát: „Ostobaság!...“

Rivalisza: Saint Reault, s ki az anyagiasság mellett harcolva, mond el szörnyű bom-

basztokat a Maha-Bharatából, a tumulosokról, Rig Vedáról és Zend-Avestáról, végül ajánlván magát, mint egyedül érdemest, az igazgatói állásra.

Halgatói ásitának és szundikálnak, hanem azért végül elragadtatásuknak adnak kifejezést.

Egy nyugalmazott tábornok, a ki dörgő hangon politikáról beszél, szintén tudomány barát, de nem tudja, hogy a tragedia nemcsak egy felvonásból áll.

Egy költő is felolvastat tart; felolvassa őt felvonásos tragoediáját, mely 17 év óta készen van. Persze olyan egyszerű, hogy az emberek nem értik meg, s így előadásra sem kerülhetett. Reville herczegnő meg is jegyzé, hogy szánandó költő, a ki arra van kárhóztatva, hogy csak maga olvassa verseit!

Ez az a társaság, „a hol unatkozunk.“

A darab nyelvezete valóságos francia szellemtől duzzad, s ötletei oly meglepők, hogy a néző közönség több ízben viharos tapsokban tör ki a finom pikkantériák fölött.

Mert Pailleron darabja még gazdagabb ám pikans részletekben, mint a „Váljunk el“, és nem nagyitok, ha mondom, ha még finomabb e téren.

Es minő alakok és jelenetek! Valóban, a társadalmi vigjáték terén csak francia író érzi magát otthonosan! Pár szó, egy-egy odavetett vonás és

előttünk áll a hus- és vérből való, mulattató alak egész teljességében.

Igaz az utolsó porckiaig és nincsen benne egy fikarczynyi túlzás. Elég oly gyaróság van az emberben, mely nagyítás nélkül is nagyon neveltséges.

Legtökéletesebb alak a darabban Reville herczegnő. Egy legitimista urhölgy, a ki nem szereti a republicanusokat, s a republicanismust „politikai bárányhimlőnek“ nevezi, melybe minden gyermek beleesik. E mellett kineveti a tudományos komédiásokat s örökös harczban áll Cerán grófnővel. — Ősz matrona, de életvidor, kedves és szellemes öreg. Azt tartja, hogy a nőket csak egy dolog nem unatja oha s ez: a szerelem. — „Es minél öregebb leszek — mondja — annál inkább belátom, hogy más boldogság nincs a világon!“ Nem rabja semmiféle előítéletnek, s mikor Cerán grófnő azt mondja Susaneről, hogy szerelem gyermeke, ezzel válaszol: „ugyan hát melyik gyermek nem szerelem gyermeke?“ Reville herczegnő — daczára, hogy nem tudások, erkölcsi és szellemi fölnyit gyakorol az egész társaság fölött, s ezt érzi annak minden tagja.

Pompásan sikerült alak még Raymond az alprefet, aki főnök akar lenni. Eleven életvidor kedély és okos fő; beáll unatkozni, hogy főnökké lehessen, s ha nagy titokban össetalálkozhatik fiatal nevével, akitől a társaság szigorú erkölcsössége folytán egészen külön

választatik; jóízűen kaczagják együttesen a sok bolondot.

A darabban legsikerültebb a második felvonás, mely örökös felolvasásokból áll. A mélyseges szatírák a legparányibb túlzás nélkül így alkalmazva, valóban mesteri dolog. Ez a kép o y hű jellemzés, melynél tökéletesebbet képzelni sem lehet. Es mindenütt megtartva a kellő mérséklet. A sok tudákoskodó ember között nincsen egyetlen caricatura sem.

Legmulattatóbb azonban a harmadik felvonás; uelyet háromrendű szerelmes pár találkozásá tölt be. Itt azután vannak pikkans részletek. A tudós Belac és a hideg Lucy szerelmeskedése rendkívül mulattató. Belac beszél a subjectum és objectumról, elemek cseréjéről, fizikai ösztönéről, s valóságos bölcsészeti styben ömledezik. Targyalja a physiologia és psychologia szerelem lefolyását szerető között egész addig a végső processusig, mely a szerelemnek végzélját képezi. Ekesen magyarázza a két szerelem közötti különbséget, s mikor a tüzes francia egészen belemelegedve, odasimulva a leányhoz, suttogó epekedéssel beszél a végső processus gyönyöröiről, az angol miss főáll és teljes hidegséggel azt mondja, hogy ez előadás szerint a két szerelem végső processus identicus!...

Hasonló finomsággal van kidolgozva Raymond és nejének legyöttje, valamint Roger és Susanne találkozás. Kiváncsian várjuk a nagyhírű vigjáték előadását.

Debreczeni zsinat.

Második nap, nov. 3.

(G.) Elnöklő főgondnok 9 és 1/2 óra megnyitván az ülést, Tóth Sámuel... (G.) Elnöklő főgondnok 9 és 1/2 óra megnyitván az ülést, Tóth Sámuel... (G.) Elnöklő főgondnok 9 és 1/2 óra megnyitván az ülést, Tóth Sámuel...

INDITVÁNY.

A jelen zsinat előmunkálatainak tárgyalásánál... (1.) Az alkotmánytervezet első része. (2.) A köznevelés és közközművek szervezésének szakszabályának... (3.) Az „Alkotmánytervezetnek” mostani második... (4.) A törvénykönyv negyedik részét alkotni fogja... (5.) Az egyházi tisztviselőkről és egyes egyházokról.

Lónyay Menyhért.

Az ekkép lényegében módosított indítvány, Beöthy Zsigmond, Kun Bertalan, Hegedűs László és Fejes István hozzászólásai után a zsinat által egyhangúlag elfogadtatik, mellőztetvén Fejes képviselőnek azon módosítása, hogy a domesztika ügyében egy öt tagú bizottság küldésük ki. Következik a magyarországi reformált egyház alkotmányának részletes tárgyalása. Szász Béla jegyző olvassa az egyetemes konvent által megállapított szöveget. Mindjárt az első szakaszánál, mely általános határozatokat tartalmaz, több különböző módosítvány nyújtatik be. Kovács Károly az összes kezdő (1-8. §) cikkelyeknek módosítványi értelmében való megváltoztatását kéri, Kőrmeny Sándor az 1. §-ot kiadván módosítani, Kovács Ödön pedig az egész 1. §-ot töröltetni kéri azon szempontból, hogy annak boncolása dogmatikai ténnyel szembe. Ajánlja a bevezetést egyenesen a 2. §-al kezdeni, annak bevezető szavait ekkép módosítani: „Az evangélikus reformált egyház...”

Beöthy Zsigmond a konvent definícióját egész terjedelmében fenhagyandónak tartja.

Vay Béla báró a két első cikkelyt, mint a melyek azonos dolgokra vonatkoznak, összeváltatni kéri. (Helyeslés.) Balogh Ferenc azt tartja, hogy már e szó kimondásánál: „református”, vagy „prezbiteri elveken nyugvó” egyház, dogmatizálunk. Nem szabad felünk a dogmától, s nem szabad eredetünket szegyeelnünk; de meg a külföldi testvéregyházak irányában is jelezniünk kell álláspontunkat: ennél fogva az 1. §. mely ref. egyházunk álláspontjának dogmatikai meghatározását foglalja magában, a változtatás nélkül meghagyandó. Hegedűs László a ref. egyház alapjainak dogmatikai körülírását szükségtelennak tartja. Vay báró módosításához járul. Révész Bálint sajnálja, hogy a konventen annyira meghányt bevezető cikkelyt vitá tárgyává tette. Az 1. §. nem hagyható ki közjogi alapunk megintatása nélkül. A §-t megváltoztatni kéri. Ballagi Mór a Révész Bálint argumentációját derogálóan tartja az egyházra nézve. Alapunk mindenki által ismerve van, az alapon a szabad vizsgálódás sem eddig nem volt, sem ezután nem lehet kizárva. Az 1. §-ból a dogmatikai természetű részeket ki kell hagyni kéri. Révész Bálint személyes kérdésben szívesen felel, tagadván, h. az derogemem volna, ha magunkat igaz nevünkön nevezük. Inkább az egész 1. §-t kívánja kihagyni, mint annak utolsó részét. Dobos János: A dogma olyan mint a politika, a ki belemerül, nem tud belőle kiemelkedni; a mint az előtte szólott két képviselő: Ballagi és Balogh példája is mutatja, hogy a dogmatizálni, egyszerűen ajánlja, hogy az 1. §. caupán az „egyedül” szó kihagyásával („döntő tekintéssel egyedül az

és új szövetségi szent iratokat ismeri el az egyház”) megtartassék.

Kovács Albert nem tartja szükségesnek jól ismert egyének vagy társulatnak folytonos maga-megnevezését s ehhez képest az 1. §-t törölnökök véli. Vay b. módosítványához járul. Kármán Pál nagy fontosságúnak tartja az 1. §-t s csak némi stylaris módosítást kíván rajta tétetni.

A kérdés szavazás alá bocsátása előtt Kovács Ödön és Kőrmeny Sándor visszavonják módosítványukat.

Feltétlenül az a kérdés, hogy elfogadják-e a zsinat vagy nem a konvent s övégezését, 37 képviselő az elfogadás mellett, 58 pedig annak ellene nyilatkozik s ekkép a konvent övégezése eljettetik.

Szavazás alá bocsátván a benyújtott különböző indítványok, illetőleg módosítások, a zsinat Ballagi Mór módosítványát fogadja el, miután ahhoz a többi módosítás-tevők is hozzájárulástak jelentettek ki. Ekkép a bevezetésből az egyház hitelteli álláspontját jelző rész ki hagyatott.

A 3. §-nál, mely a ref. iskoláknak az egyházhoz tartozásáról szól, Vay Béla ad be módosítványt, a mely azonban eljettetik a Lónyay a gr. indítványára az eredeti szöveg hagyatik meg, Szász Béla által tett némi irány-változtatással.

A 4. §, mely az egyházi és iskolai belügyek intézéséről szól, Lónyay a gr. stylaris módosításával fogadtatik el.

Az 5. §. változtatlanul meghagyatik.

A 6. §-hoz Kovács Albert egy az egyes egyházak külön rendszabály-alkotási jogának megszorítását célzó záradékot ajánl, mely azonban heves ellenzettel találkozik. — Ballagi Mór pártolja a módosítást azon okból, mert most törvényes világot élünk és így a felsőbb hatóságoknak az alsóbbakat szigorúan ellenőrizniök kell. (Mozgás.) A §. módosítás nélkül meghagyatik.

Az idő előhaladottsága miatt 3/4 2-kor félbeszakítatik a tárgyalás s folytatására d. u. 5 óra tűzetik ki.

Napi hírek.

— Itt a tél. Egyszerre, váratlanul toladott be a tél, mint Bolond Istók Debreczenben. — Tegnap egész nap irgalmatlanul esett az eső, s este olyan erős hideg lett, hogy a víz cszepek a hóvá estek ott fagytak meg. — Az éjeli a víz eső hó váltotta fel. — Ma a hideg egyre tart, s az utcák kövezetei, a haztetőket, s minden a szabadban elhelyezett tárgyat jégpánczél borít. — Az emberek téli gúnyában járnak, s sebesen sietnek az utcákon, az iskolás gyermekeknek kendővel kötötték be a fülét hogy le ne fagyjon. A fák levelei, melyeket még az ősz le nem hullatott, meg vannak ezüstözve, zörögve, dobolva ütődnek egymáshoz, s a szélzugásával borzongató zenét adnak. — A csúgokat hosszú jégcsapok szegélyezik, mintegy czimerűll a beállott télnek. — Bent a szobában erősen fűtenek s a ki telteti meleg szobából kacérkodik a kívül dühögő idővel. Ha a tél mai előzavának hitelt lehet adni, úgy igen-igen kemény télre lehet kilátásunk.

— Ertesítés. A dal-és zene-egylet által holnap azaz pénteken este a „Bika” vendéglőben megtartani szándékok dal-estélyi körbejött akadályok miatt későbbre halasztatott el. Miről a nagyerdőm közönséget azzal értesítik, hogy a később tartandó dal-estély idejéről a műpártolók hírlapilag fognak tudomást szereznii. — Debreczen, 1881. nov. 3-án. Lengyel Imre elnök.

— Tiszt urak a zárdában” című Varnyéd-féle ujujopere, mely tegnapelőször került színre, mindvégig mulattatta a nagygyűlésben megjelent közönséget. Ez alkalommal csak az operette sikerét constatáljuk, legközelebb érdemlegesen s tárgyilagosan fogunk ugy az operetről mint a szereplőkről szólnani.

— A mai hideg idővel egy pár adoma jut eszünkbe. Elmondjuk a javát Didergett a cigány-purdé a csikorogó hidegben, s elpanaszolta az öreg dádnak hogy mennyire fázik az ő mezitelen lába. — Bibast, — mondja az öreg dádnak, — menj a jégre csuszálni; attul majd kiizzad a lábad. — A z u h a n y a l a t t. Első vendég: Huh, be hideg ez a zuhany! Második vendég: (Rosenstein) Fázik a ténsor? Legyen szerencsém az üzletben kitűnő boudával szolgálhatok.

— A „hol unatkoznak” című nagyhatásu vigjáték szombaton fog először adati szinpadunkon. és pedig ez is bérletben. Jónak látunk e rendkívül szellemes finom vigjátékot az előadás megelőzőleg ismertetni. Az ismertést mai számunk tárcza rovatában találják olvasóink. Az előadásra nagy gond fordítatik, mert az abban szereplő nagy személyzet pár nap óta folyton e vigjáték próbáival van elfoglalva, s remélni lehet hogy e darab előadása méltó párja lesz a „Váljunk el” kitűnő előadásának. — Az igazgató díszleteket is újakat festetett, ugy hogy a kiállítás másolata a nemzeti színházának. — A szombati előadásra már ma este lehet előjegyezteni a színházi pénztárnál.

— „Fekete Vénusz” című híres látványos színmű vényes színházi díszletei közre közelebb a miscolci vaspálya állomásnál elárvereztetni. Nagyon helyesen tenné a helyb. színtügyegylet ha annyi idő után most életjelet adna már magáról, s e díszlet megvásárlásának szolgálatot tenne derék sziniszagatóknak ki minden tekintetben megérdemli, hogy íradhatlan buzgalomát méltányolva törekvése előmódítottassék.

— A zsinatiátogató közönség figyelmébe. A tisztelt közönség azon tagjait, kik a ref. zsinat gyűlései látogatni hájítják egész tisztelettel arra kérem, hogy bementi jegyüket naponként reggeli 8 órától 9 óráig igyekezzenek váltani alulírottak hivatali helyiségében. (Főiskolában: tanító-képezdei igazgatóság.) Debreczenben, 1881. nov. 3. Joó István zsinati gazda.

— Hogy milyen borzasztó idő dühöngött tegnap bizonyítja az is, hogy több helyen s néhol udvarokban is fákat döntött ki helyéből a szélvihar. Fia k k e r t az egész városban nem lehetett kinyitni; a fiakkor lovak nem állhattak a szabadban, mert a víz a mint rájók esett, rögtön meg is fagyott rajtok.

— Bonbonok az olasz királyi párnak. Mennyire gondoskodtak az udvarnál mindenről, a mi az olasz királyi párnok a távozáskor kellemes emlékeket okozhatott, mutatja az a kis eset. Tudniillik elrendelték, hogy az udvari szalonkocsiba, mely a királyt és királynét ismét Olaszországba vitte, sok kis kosárral helyezzenek el a magasarangukat felülőt tartalmazó. Ez elegans kosárrakát a legfinomabb bonbonokkal töltötték meg.

— Gyilkosság Szegeden. Szegedről írják: Hoffmann Vilmos alsó városi szatócs ma hajnalban saját házában meggyilkoltatott. A gyilkosság boltnyitás előtt hajtatott végre, eddig ki nem derített tettes által. Erőszakos betörésnek nyoma nincs s a háznál semmi sem hiányzik, e szerint a gyilkosság nem rablási czélból történt. Hoffmann késsel ölték meg; torka fölmetszve és karján több vágás és szúrás van, mi azt engedi sejtetni, hogy bérelt gyilkosról van szó, s a gyuan a meggyilkolt feleségére esett, ki férjével rossz házassáletet élt. Az asszonyt letartóztatta a rendőrség. Hoffmann Vilmos három gyermek atyja, tisztességes polgár és széles körökben ismert egyén volt. Saját tudósítók az esetről a következőket sürgönyzi: Ma hajnalban Hoffmann Vilmos alsó városi kereskedőt ágyában megtalálták és torkát keresztülmetstették egy borotváló. Hoffmann még élt ugyan és eszméletlen van, de életét nem lehet megmenteni. Még a reggeli órákban elfogott Szekula rendőrbiztos egy Schiller nevű makói illetőséű ástalos, kire gyuan van, szembeisette ezt Hoffmannal, ki igenlő fejozduallatall erősi, hogy a gyilkosa ez volt. A gyilkos minden tagad. A tett elkövetésére — ugy lát-szik — az ádozat neje nyújtott segédkezet, ki a tettesrel régóta szerelmi viszonyt folytatott, s kit több gyuanok alapján szintén elfogtak. A nő részessége annál valószínűbb, mert rablás nem követettett el.

— Bankjegy hamisítók. Kolozsvárról jelentik, hogy Kovázzsan Németh Elek csend őrzetők bankjegyhamisítókat fedeztet fel, kiket el is fogtak. Román ötforintosokat hamisítottak és 195 darab hamisítvány le is foglaltatott.

— A walesi herceg pár és munkácsy. A walesi herceg és neje pénteken, október 28-án megértek Sedelmayer képcarnokának Munkácsynak „Krisztus Pilátus előtt” című nagy képét. A hírs művész épen jelen volt a képcarnokban és a magas vendégek szerencsét kívánt nek a remekmű bevezetéséhez és felkérték, állítaná ki e képet Londonban is, hogy az ottani műtörtéti is megismerkedhessenek e ritka becsű festményvel.

— A petroleum áldozata. Szászvárosu f. hó 20-án Pap Károly közös hadseregbeli százados szép fiatal neje és négy éves fia a petroleum áldozatai lettek. Ez nap este Pap kapitány neje aszrinalt ült s olvasott. Kis fia mellette játszadozott s véletlenségből megráztotta a takarót, a mire a lámpa feldőlt, eltörtött, az olaj meggyult s mind a nő, mind gyermekének ruhája meggyaldt s a szoba is lángba borult. A nő kétségbeesett kiáltására a szomszéd szobában levő férj is berohant. — Ijedtében nem tudta, kit öltsen előbb. Először is gyermeke ruháit tépte le s gyermekekét az ágyra fektette, aztán neje ruháját kezdé szaggatni; de a vékony ruha már egészen a szerencsétlen nő testéig égett; a nő haját, börtét leperzseltte. A szerencsétlen asszony éjfélt után 1 órákor meghalt. Nezőkéra gyermeke is követé. Együtt temették őket egy közös sírba. Temetésükön egész Szászváros kiűn volt. Miéőn a szeretett halottakat a sírba tették, a férj kétségbeesetten csak ennyit kiáltott: Miért nem haltam meg én is!

— Zeneestély f. hó 5-én az az szombaton a „Korona” vendéglő dísztermében zeneestély tartatik Oláh Józsi társulata közreműködésével.

— Hymen. Ajtai K. Albert a kolozsvári lyceum nyoma igazgatója és a „Magyar Polgár” kiadóhivatalának vezetője tegnap tartotta előjegyzését özv. K. P. a p p Miklósnak, S z a b ó P e p i urhógygyal. Az esküvő november végére van kitűzve.

— A Rotschild család egy tagja halt meg a mult héten Párisban. Allitólág öngyilkos lett volna. Tegnap egy helybeli kávéházban két ur közt a következő párbeszéd folyt le: „Miért busul?” „Mert a gazdag Rotschild meghalt!” „Hogy lehet már e miatt busulni, hisz semiféle rokona sem volt.” — „Épen ezért busulok.”

— Kolera Mekkában. Mint Konstantinápolyból jelentik, a járvány, mely szeptember elején tört ki a szent városban, csakugyan ázsiai kolera, melyett jávai zárandokok hurczoltak be. Bombay és Siámi fővárosát Bangkokot kell a járvány kiinduló pontjainak tani. Mekkában is jobbra jávaikat vissz el a járvány, mert azok nem sokat törődnek az egészségük tekintetével. Az orvosok mindent elkövetnek, hogy a járvány továbbterjedését megakadályozzák.

Időjárás november 2.

Európában: A nagy légnymomás (765—756) a kontinens északi részében, a depresszió (749—750) az Adriai tengerrel mélyedésben van. Az idő északon mérsékelt szelek-nél boros, kevés csapadékkal, délen erős. A hőmérséklet kisebbedik.

Hazánkban: Északi erdő szelek mellett a hőmérséklet az északnyugati félben kisebbedett, délkeleten keveset változott, a légnymomás még alább szállt. Az idő boros, csapadékos. A hideg Kismárkon 5° volt.

Kilátás a jövő időre. Hazánkban többnyire boros, észak n és nyugaton hideg, helyenkint havas a kisebb délkeleti félben hűvös erős időt várhatni.

Sorshuzás.

Az 1860. évi államadósság sorsjegyeinek huzása November 1-én. 3862. sorsszám nyeri a főnyeremény; 2747. sz. 12. sz. nyer 50,000, 12164. sz. 14. sz. 25,000, 14078. sz. 2. sz. 10,000, 17874. sz. 3. sz. 10,000, forintot.

Közgazdaság.

Kőbányai sertésüzlet. A sertéskereskedelmi csarnok távirati jelentése. — nov. 2.

Az üzlet árak hátrálók. Magyar öreg nehéz 57—57 kr, fiatal nehéz 57—57 1/2 kr, közép 57—57 1/2 kr, könnyű 58—kr, — szedett közép 55—56 kr, könnyű 55—56 kr, román bakonyi nehéz 57—58 1/2 kr átmeneti, közép 57 1/2—58 kr átmeneti, könnyű 57—57 1/2 kr átmeneti, eredeti nehéz 56 kr átmeneti, könnyű 55 kr átmeneti, szerbiai nehéz 59 kr átmeneti, közép 57 1/2 kr — átmeneti, könnyű 57 kr átmeneti. — Az árak páronként 45 ki. és 4% levonással kilogrammonként értendők, romániai és szerbiai sertéseknel, melyek mint átmenetiek adtak el, a vevőnek páronként 4 arany frt vám fejében megértitattik.

A budapesti terménycsarnok távsürgönye.

Budapest, nov. 2. A gabonátársdn ma jóval lanyhább volt az irázyat, miután Newyorkból aiaconyabb jegyzéseket jelentettek. Sem a kínálat, sem a kereslet nem öltött nagyobb terjedelmet s így a forgalom vonatott volt. Mindössze körülbelül 10 000 mmásza buza került forgalomba. Legmagasabb ár gyanant 77.3 k. tiszavidéki buzáért 12.87% frt, legkisebb ár gyanantpedig 69 k. pestmezei buzáért 11.50 forint.

Hivatalosan jegyeztetett:

Szokvány buza tavaszra 12.82—12.85. Bányási tengeri május—juniusra 1882. 7.24—7.27 1/2. Szokvány zab tavaszra 8.30—8.32 1/2.

Legujabb.

A „Debreczeni Ellenőr” eredeti táviratai. (A Magyar távirati iroda eredeti sürgönyei)

Budapest nov. 3. (Érk. d. u. 2 ó.) Magyar állampénztárak. Összes bevétele a III-ik negyedben 74.307,888 frt 47 kr, tehát 14.704,317 frt 62 krral kedvezőbb a mult évinél. Az összes kiadás a 3-ik negyedben 92.819,704 frt 14 kr, tehát 13,091,881 frt 20 krral több a mult évinél.

Bécs nov. 3. (Érk. d. u. 2 ó.) Félhivatalosan biztosítanak, hogy Andrásy gr. a tárcza elvállalás iránt hivatalos tárgyalásokat nem folytat, ennek dacára jól értesult körök jelölttségét fentartják.

Berlin, nov. 3. (Érk. d. u. 2 ó.) Az országgyűlés egybehívása 17-ére kilátásba helyeztetik.

Belgrád, nov. 3. (Érk. d. u. 2 ó.) A bolgár kormány a határvonalnak pirót melletti meghatározását sürgeti; panaszt emel a bolgár határlakosság irányában követett közlekedési akadályok iránt bizonyítékokat hoz fel, hogy a bolgár alattvalók Szegbiában beoroztattak.

Szerajevo, nov. 3. (Érk. d. u. 2 ó.) Bacquhem marquis kormánytanácsos helytartó tanácsosi minőségben Linczbe helyeztetett át; helyébe ifju Lapenna osztályfőnök neveztetett ki.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ. II. bérlet. 5. szám. Szombaton, nov. 5-én adatik: A HOL UNATKOZNAK. Vigjáték 3 felv. Felelős szerkesztő: Kutasi Imre. Fősszerkesztő: Vertesi Arnold.

